

29. 5. 2020

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Žaloba o určení, že člen statutárního orgánu ručí za splnění závazků obchodní korporace dle § 68 z. o. k.

V usnesení sp. zn. 5 Cmo 15/2020, ze dne 28. 1. 2020 se Vrchní soud v Olomouci zabýval výkladem § 68 z. o. k. a procesními aspekty řízení o určení, že člen statutárního orgánu ručí za splnění závazků obchodní korporace. Cílem tohoto příspěvku je seznámit čtenáře se závěry tohoto rozhodnutí.

Řízení před soudem prvního stupně

Soud prvního stupně (Krajský soud v Ostravě) žalobu věřitele opírající se o § 68 z. o. k. zamítl s tím, že v daném sporu mohl žalobce své pohledávky, za jejichž splnění insolvenčním dlužníkem (společností) má žalovaný ručit dle ustanovení § 68 z. o. k., uplatnit přímo žalobou na plnění. Přes výzvu krajského soudu k doplnění skutkových tvrzení ve věci existence naléhavého právního zájmu žalobce netvrdil, co mu brání podat žalobu na plnění vůči žalovanému.

Případné vyhovění žalobě o určení tak, jak ji žalobce podal, by na postavení žalobce ničeho nezměnilo, neboť určovací výrok soudu není způsobilým exekučním titulem. Existence ručení žalovaného za závazky insolvenčního dlužníka ve smyslu ustanovení § 68 z. o. k. by se v případě žaloby na plnění (tedy v řízení, ve kterém by se žalobce domáhal zaplacení částek, za které má žalovaný ručit) řešila jako otázka předběžná.

Žalobce netvrdil a neprokázal (a dle krajského soudu ani objektivně prokázat nemohl), že na vydání určovacího výroku o ručení žalovaného za závazky úpadce má naléhavý právní zájem.

S poukazem na dovolací judikaturu krajský soud dovodil, že určovací žaloba ve smyslu ustanovení § 80 o. s. ř. je žalobou preventivního charakteru, jež má místo jednak tam, kde je možné její pomocí eliminovat stav ohrožení práva či nejistoty v právním vztahu s tím, že k příslušné nápravě nelze dospět jinak, a jednak také tam, kde účinněji než jiné procesní prostředky vystihuje obsah a povahu daného právního vztahu, přičemž právě jejím prostřednictvím lze dosáhnout úpravy, představující určitý právní rámec, který je zárukou odvrácení budoucích sporů. Nelze-li v konkrétním případě očekávat, že určovací žaloba bude tyto funkce plnit, nebude dán ani naléhavý právní zájem na takovémto určení. Krajský soud současně dovodil, že žaloba o určení ve smyslu § 80 o. s. ř. není opodstatněna rovněž tehdy, má-li požadované určení jen povahu předběžné otázky ve vztahu k posouzení, zda tu je či není právní vztah nebo právo, a to zejména tehdy, jestliže taková předběžná otázka neřeší nebo nemůže řešit celý obsah nebo dosah sporného právního vztahu nebo práva.

Krajský soud proto uzavřel, že navzdory jazykové formulaci právní normy vyjádřené v ustanovení § 68 z. o. k., bylo povinností žalobce tvrdit a prokazovat existenci naléhavého právního zájmu na jím formulované určovací žalobě. Tvrzení žalobce o tom, že určovací žaloba má pro něj zásadní význam je z hlediska objektivního posouzení naléhavého právního zájmu zcela irelevantní. Žalobce objektivně naléhavý právní zájem na jím požadovaném určení nemá a mít nemůže, neboť prostředkem ochrany jeho práva je podání žaloby na plnění vůči žalovanému.

Řízení před odvolacím soudem

Rozhodnutí krajského soudu stojí pouze a jen na závěru, že v dané věci není dán naléhavý právní zájem na žalobcem podané žalobě. S tímto právním názorem soudu prvního stupně se však odvolací soud neztotožňuje.

V obecné rovině lze souhlasit se závěry krajského soudu v tom směru, že naléhavý právní zájem na určení právního vztahu nebo práva je dán zejména tam, kde by bez tohoto určení bylo ohroženo právo žalobce nebo kde by se bez tohoto určení stalo jeho právní postavení nejistým; žaloba domáhající se určení nemůže být zpravidla opodstatněna tam, kde lze žalovat na splnění povinnosti, neboť určovací žaloby slouží potřebám praktického života a nemohou vést ke zbytečnému rozmnožování sporů. Lze také souhlasit se závěrem krajského soudu, že určovací žaloba má preventivní povahu a má za účel poskytnout ochranu právnímu postavení žalobce dříve, než dojde k porušení právního vztahu nebo práva; není proto opodstatněna tam, kde právní vztah nebo právo již byly porušeny a kde je proto právním prostředkem ochrany právního vztahu nebo práva žaloba o plnění. Současně však také platí, že v případě, kdy lze žalovat o splnění povinnosti, může být naléhavý právní zájem na určení dán tehdy, jestliže se určovací žalobou vytvoří pevný právní základ pro právní vztahy účastníků sporu, a předejde se tak případným dalším žalobám o plnění nebo jestliže žaloba o plnění neřeší a ani nemůže řešit celý obsah a dosah sporného právního vztahu nebo práva. Shora uvedené závěry jsou plně aplikovatelné v případě žalob uplatněných dle ustanovení § 80 o. s. ř. **Vedle žalob o určení, zda tu právní vztah nebo právo je či není, jejichž základní podmínkou úspěšnosti je naléhavý právní zájem žalobce (§ 80 o. s. ř.), jsou případy, kdy žalobce domáhající se takového určení nemusí tvrdit a prokazovat naléhavý právní zájem, protože ten plyne přímo z hmotného práva.**

Ze strany krajského soudu je přehlíženo, že ustanovení § 68 odst. 1 z. o. k. upravuje (vedle zejm. ustanovení § 159 odst. 3 o. z., včetně ustanovení §§ 66 odst. 2, 324 odst. 3, 368 odst. 3 a 545 odst. 2 z. o. k.) další z případů, kdy členům (či bývalým členům) statutárního orgánu obchodní korporace vzniká (může vzniknout) ručení za splnění povinností obchodní korporace. Tento typ ručení statutárního orgánu za závazky společnosti však nevzniká ze zákona, nýbrž až rozhodnutím soudu o žalobě podle ustanovení § 68 z. o. k. Jedná se tedy o konstitutivní výrok soudu, kdy bez tohoto výroku není vůči konkrétnímu věřiteli (žalobci) založena ručitelská solidarita (bývalého či současného) člena statutárního orgánu úpadce. Rozhodnutí soudu nezakládá neomezené ručení žalovaných (členů statutárního orgánu) za veškeré závazky obchodní korporace, ale pouze za závazek (závazky) obchodní korporace ve vztahu k navrhuujícímu věřiteli. Dané ustanovení současně věřiteli poskytuje širší ochranu než ustanovení § 159 odst. 3 o. z. v tom směru, že ručení dle ustanovení § 68 z. o. k. není omezeno výší škody, kterou je dotčený člen obchodní korporaci povinen nahradit.

Návrh na vyslovení (určení) ručitelského závazku člena statutárního orgánu podle ustanovení § 68 odst. 1 z. o. k. je zvláštním určovacím návrhem, pro který sám zákon o obchodních korporacích kogentním ustanovením taxativně vymezuje okruh osob, u kterých je dána aktivní věcná legitimace pro takovýto typ řízení. Tyto osoby pak nemusejí prokazovat ani existenci naléhavého právního zájmu na požadovaném určení, neboť zákon takový určovací návrh naléhavým právním zájmem aktivně legitimovaných osob nepodmiňuje. Naléhavý právní zájem na takovémto určení plyne přímo ze zákona (srov. obdobně - pro poměry vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady společnosti s ručením omezeným - závěry usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 8. 2002 sp. zn. 29 Odo 11/2002 - R 55/2003 nebo ze dne 24. 9. 2008 sp. zn. 29 Cdo 2154/2007). Ustanovení § 68 z. o. k. je proto ve vztahu k ustanovení § 80 o. s. ř. lex specialis. Nelze než současně poznamenat, že právo věřitele domáhat se založení ručitelského závazku statutárního orgánu úpadce podle ustanovení § 68 z. o. k. se

promlčuje v obecné promlčecí lhůtě (§ 629 o. z.), přičemž po rozhodnutí soudu o založení ručení člena statutárního orgánu úpadce se nároky z ručení promlčují v následující tříleté lhůtě od data právní moci rozhodnutí soudu. Je zde tedy zcela odlišný režim promlčení než v případě vzniku ručení ze zákona.

Taktéž komentářová literatura dovozuje, že žalobcem navrhovaný rozsudečný výrok dle ustanovení § 68 odst. 1 z. o. k. odpovídá požadavku zákona. V případě žaloby dle ustanovení § 68 odst. 1 z. o. k. by měl soud proto rozhodnout o tom, že žalovaný (člen statutárního orgánu) ručí za splnění určité (ve výroku specifikované) povinnosti korporace. Nelze taktéž vyloučit, aby se žalobce - vedle určovacího výroku soudu - domáhal vydání dalšího výroku, jímž bude žalovanému uloženo splnit povinnost, za jejíž splnění ručí. Nezbytnost takového (kumulativního) postupu však z ustanovení zákona neplyne (srov. Štenglová, I., Havel, B., Cileček, F., Kuhn, P., Šuk, P. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, str. 194-196). Shora uvedeným předpokladům žalobcem formulovaný žalobní petit plně odpovídá. Pokud soud při rozhodování dle ustanovení § 68 z. o. k. rozhoduje konstitutivně (tedy má obecně ručitelství závazek založit - konstituovat, tj. určit jeho existenci), nemůže se jednat o otázku, kterou by mohl posuzovat jako otázku předběžnou. **Z povahy věci je proto vyloučena možnost věřitele úspěšně uplatnit toliko žalobu na plnění, aniž by bylo (dříve či společně s takovou žalobou na plnění) žalováno na (konstitutivní) určení ručitelství povinných osob vůči věřiteli úpadce soudem.**

Odvolací soud proto uzavírá, že v případě žaloby věřitele na určení ručitelství závazku vůči členovi nebo bývalému členovi statutárního orgánu obchodní korporace v úpadku dle ustanovení § 68 odst. 1 z. o. k. plyne naléhavý právní zájem na tomto určovací výroku přímo ze zákona a soud se otázkou existence naléhavého právního zájmu ve smyslu ustanovení § 80 o. s. ř. nezabývá, neboť splnění tohoto předpokladu zákon výslovně nevyžaduje. Věřitel je oprávněn podat žalobu na určení (založení) ručitelství člena statutárního orgánu za závazky úpadce jak samostatně (v samostatném řízení), tak taktéž současně spolu se žalobou na plnění (uhrazení) povinnosti, za jejíž splnění má člen statutárního orgánu úpadce ručit.

Poznámka na závěr

Závěrem je třeba poukázat na to, že s účinností od 1. 1. 2021 novela zákona o obchodních korporacích provedená zákonem č. [33/2020](#) Sb. institut zakotvený v § 68 z. o. k. nahrazuje žalobou na doplnění pasiv známé z francouzské úpravy.

JUDr. Vladimír Janošek,
advokát

trvale spolupracující s [ARROWS advokátní kancelář, s.r.o.](#)

V Jámě 699/1
110 00 Praha 1

Tel.: +420 731 773 563
e-mail: janosek@arws.cz

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Prekluze důvodu neplatnosti VH](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [TOP 5 judikátů z korporátního práva za rok 2025](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [SCHEJBAL& PARTNERS stáli u získání jedné z prvních licencí dle MiCA v ČR](#)
- [Proč dnes více než polovina M&A transakcí ve střední Evropě nekončí podpisem](#)
- [Přehnaná, nebo důvodná prevence? Zajištění a utvrzení závazků v praxi](#)
- [Návrh nového zákona o digitální ekonomice](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 30.: Jednání za s.r.o. - zápis jednatelského oprávnění do obchodního rejstříku](#)
- [Prověřování zahraničních investic a kybernetická regulace: řízená služba jako nová transakční proměnná](#)